

Seria
RECITALURI ȘI CONCERTE CAMERALE
la Sala Mică a Palatului

Recital Raluca Știrbăț

Seria de recitaluri a Festivalului George Enescu a început pe 3 septembrie, la Sala mică a Palatului cu un program alcătuit din lucrări compuse între 1899 – 1835, interpretate de pianista Raluca Știrbăț. Perioada dintre Belle Epoque și Art Deco a produs schimbări radicale de mentalitate și atitudine în artă; într-o Europă mustind de căutări și revelații s-au născut o mulțime de curente și stiluri noi, cu impact mai dur sau mai domol. Alegerea pieselor din recital a indicat de la bun început o predilecție pentru lucrări nu atât «senzaționale», de pură virtuozitate, cât piese complexe, profunde, purtătoare de multiple aluzii și conotații, adevărate provocări intelectuale.

Sonata op. 1 de Alban Berg, scrisă în 1910 (contemporană cu *Daphnis și Chloe* de Ravel, cu *Prometeu* al lui Scriabin, cu primul caiet de *Preludii* ale lui Debussy) e puternic marcată de *Verklärte Nacht* a lui Schoenberg, dar lirismul său e mai sumbru, puternic tulburat de o viziune expresionistă care evocă arta unui Egon Schiele, de pildă. Raluca Știrbăț a redat convingător universul lui Berg, oscilația dintre singurătatea sfâșietoare a individului și tânjirea după social, viziunea largă, umanistă asupra condiției umane. Dificultatea majoră a acestei sonate este claritatea straturilor într-un limbaj polifonic încărcat de cromatism și disonanțe, pe care pianista l-a stăpânit, deși o timbrare conștientă mai intensă a unor *top-voice*-uri ar fi adus un aport benefic. (În aceeași ordine de idei, naturalețea melodiei din discant în tema a doua a fost perturbată la fiecare apariție a sa de lentoarea unor arpeggiati - etirate, probabil, din dorința de a savura armonia). Mai mult sunet în discant în culminația dezvoltării, o mai puternică timbrare a vocii superioare din tema I în repriză, sonorități mai fantomatice în tema concluzivă și un final mai eteric ar fi contribuit la o realizare și mai elocventă a acestei capodopere.

În *Joujoux pour Ma Dame*, Jora s-a amuzat să creeze, cu rafinament, umor și un soi de tandrețe, o serie de imagini quasi - picturale a unor dispoziții și capricii feminine, pe care Raluca Știrbăț le-a redat cu seriozitate și cu probitate profesională. Unul din "greii" secolului XX a fost evocat în *Ma Dame desire entendre du Stravinski*, care a avut contraste frumoase ale nuanțelor, cu sfârșituri de arpegii strălucitoare în discant. *Ou l'on rêve d'un colier de perles fines* a fost cea mai reușită piesă din ciclu, cu sonorități și agogică rafinate. *Tempête dans un verre d'eau* a avut o anumită prudență, temperamentul certăreț-feminin sugerat părănd mereu sub control, efect poate dorit de Jora însuși.

Pavana pentru o infantă defunctă a lui Ravel, scrisă în 1899, ar trebui, cred, cântată în registru michelangelian, adică nu afectuos, ci cu viziunea transcendentă a celui care evocă lumea revolută a lui Velasquez dintr-o perspectivă ulterioară lui Goya și Manet, într-o stilizare în care puritatea liniilor, sentimentelor

și ideilor nu dă loc duioșiilor directe. (Prefer, de pildă, varianta Michelangeli a *Concertului în Sol Major* de Ravel, sublimată, celei a lui Bernstein, seducătoare și hedonistă). Or răspicarea unor arpeggiati, evidențierea pe alocuri prea dură a unor voci interioare, lucruri care pot trece neobservate în alt tip de scriitură, se aud într-o piesă atât de transparentă și atât de cunoscută. *Valsul* de Ravel s-a perceput ca punctul culminant al primei părți din recital; Raluca Știrbăț l-a executat cu aplomb și interpretarea sa a fost răsplătită cu aplauze puternice. Pasajele dificile s-au auzit clar, construcția a fost bine gândită, momentele dificile - realizate, finalul - strălucitor. Dacă începutul, puțin prea tare și prea deslușit, ar fi avut ceva mai mult mister, dacă farmecul unor suspendări și căderi ale discursului muzical s-ar fi perceput ca simțit mai intens și nu doar gândit, dacă senzualitatea acestei muzici ar fi primit asupra motricității, interpretarea ar fi avut și mai mult efect.

După pauză, *Sonatensatz* și *Sonata a IIIa* pentru pian în Re major de Enescu au fost, cred, partea cea mai consistentă și realizată a recitalului. Raluca Știrbăț are meritul de a fi făcut

prima audiție și înregistrare a *Sonatensatz*-ului, scris în 1912 și descoperit în 1993 de Clemansa Firca.

Comparația cu sonata lui Alban Berg s-a impus cumva de la sine, cele două piese fiind scrise la doi ani distanță și având un substrat profund romantic. Enescu a apărut mai prolix și mai clasicizant, Berg - mai sintetic în construcție și în mijloace componistice. Piesa lui Enescu cere eforturi pianistice mai mari, deși tipul de tehnică, în mare parte în tradiția lui Liszt, e în general deprins mai devreme de către pianiști. Raluca Știrbăț se simte în elementul său în muzica lui Enescu: i se potrivește tipul său de lirism rezervat, tonul elegiac, sentimentul topirii în spații largi; astfel, interpretarea sa a fost foarte convingătoare.

Sonata a treia pentru pian, în Re major a fost piesa cu cea mai mare pondere în recital. Pianista a excelat în redarea acestei partituri complexe, cu treceri rapide între stări sufletești diverse. Începutul oarecum scarlatician al părții I, *Vivace con brio* a sunat luminos și ager; reminiscențele brahmsiene au fost în contrast quasi-tactil cu momentele scilpitoare (sunet «de catifea», cald și ușor estompat în opoziție cu tușeul lejer, aerisit). Notele repetate și perlașul din partea a treia au sunat excelent. Întreaga sonată a apărut ca o construcție masivă, impozantă, generoasă, în care s-a simțit o percepție panteistă a naturii.

În bis, Raluca Știrbăț a cântat cu brio *Baccanale* de Silvestri, piesă de mare efect, în care, dincolo de dinamism, ar putea fi exploatate mai eficient acumulări de tensiuni, momente de suspans, efecte «hitchcockiene». Al doilea bis, *Fiakerlied* de Gustav Pick (1832 -1921), șlagăr vienez în anii 1930, a încheiat recitalul într-o notă lejeră, în totală opoziție cu gravitatea *Sonatei* lui Berg. Astfel, în acest concert de anvergură pianistică, Viena expresionistă și Viena epicureană au înrămat un program constituit pe două mari axe: una elegiacă, meditativă (Berg, Enescu), cealaltă - mai hedonistă, cu referințe multiple, în care mondenul - valsul, pavana, fox-trotul - a apărut în forme sublimite.

Lena VIERU CONTA

Raluca Știrbăț

foto: Nicolae Alexa